

KGB, FST bei GRU pėdskai veda ir Islamo valstybės link?

Marius Laurinavičius, Rytų Europos studijų centro vyr. analitikas

Šis straipsnių ciklo “Vladimiro Putino Rusija” rašinys vėl nebus susijęs su dabartinio Kremliaus režimo struktūra, klanais, jų tarpusavio ryšiais bei KGB prigimtimi. Šis rašinys – prieš tris savaites pasirodžiusio straipsnio “**V.Putino Rusija. Ar Kremlius vėl išsisuks?**”, kuriuo raginau dar kartą pažvelgti į V.Putino režimo įtartinus ryšius su tarptautiniu terorizmu, tęsinys.

Šį kartą nusprendžiau atkreipti dėmesį į daugeliui pripažintų terorizmo ekspertų staigmena tapusį reikšmingą čečėnų teroristų vaidmenį pagrindine grėsme Vakarams pastaruoju metu laikomos Islamo valstybės kovoje. O, remiantis šiuo vaidmeniu, manau, kad ne tik galima, bet ir būtina tyrinėti galimus Islamo valstybės ryšius su Rusijos slaptosiomis tarnybomis.

Vienas įkvėpimo šaltinių šiam rašiniui buvo dar vasaros pabaigoje “The Huffington Post” pasirodęs autoritetingo Artimųjų Rytų ir terorizmo eksperto, buvusios diplomato ir britų žvalgybos MI-6 atstovo **Alastairo Crooko** rašinys “Negalima suprasti ISIS (Islamic State of Iraq and Syria – Irako ir Sirijos islamo valstybė), jei nežinai vahabizmo istorijos Saudo Arabijoje” (“**You Can't Understand ISIS If You Don't Know the History of Wahhabism in Saudi Arabia**”)¹.

¹Alastair Crooke.”You Can't Understand ISIS If You Don't Know the History of Wahhabism in Saudi Arabia”
http://www.huffingtonpost.com/alastair-crooke/isis-wahhabism-saudi-arabia_b_5717157.html

Minėtą rašinį iš tiesų verta perskaityti visiems, kas nori daugiau suprasti apie Islamo valstybės fenomeną ir jos keliamą grėsmę. Nė nemanau ginčytis su autoritetingu ekspertu, teigdamas, kad jis kur nors yra neteisis, juo labiau, kad pats tikrai nepretenduoju į islamo arba terorizmo apskritai ekspertus.

Tačiau ilgus metus tyrinėdamas dabartinį V.Putino režimą ir jo KGB prigimtį, manau, kad, kalbant apie čečėnus ir Rusiją, A.Crooko rašinio antraštę tikrai būtų verta perfrazuoti taip: “**ar tikrai galima iki galo suprasti Islamo valstybės fenomeną, nekreipiant dėmesio į įtariamus Rusijos specialiųjų tarnybų ir čečėnų teroristų ryšius?**”

Kai kas – jau sunkiai paneigiama

Čečėnų teroristų ryšių su Rusijos specialiosiomis tarnybomis apskritai, ko gero, nesiimtų neigti net bet kokius bandymus analizuoti šiuos ryšius sąmokslu teorijomis labiausiai linkę vadinti Vakarų apžvalgininkai ir ekspertai.

Tai, kad garsieji **Šamilis Basajevs, Ruslanas Gelajevs** ir kai kurie kiti po to išgarsėję čečėnų teroristų vadai savo karjerą pradėjo ne tik kovodami Rusijos pusėje Gruzijos-Abchazijos kare, bet ir buvo tiesiogiai apmokyti Rusijos karinės žvalgybos (GRU) specialiųjų pajėgų iš esmės niekuomet nebuvo neigiama net

Rusijoje². Tai, kad paskui juos visą laiką driekėsi GRU agentų šleifas – irgi vieša paslaptis³.

Net Rusijos slaptųjų tarnybų legenda viešai vadinamas buvęs KGB generolas-majoras, ilgametis valdybos „S“ („nelegalai“) vadovas **Jurijus Drozdovas** 2011 metais interviu interneto portalui „fontanka.ru“ iš esmės viešai pripažino, kad visa ši informacija apie Š.Basajevą – ne išsigalvojimai, o tiesa. Pasak, J.Drozdo, **Š.Basajevas buvo „specialios paskirties dalinio, susijusio su kariškiais, vienas vadovų“⁴**.

Tai, kad **Š.Basajevą išiveržimas į Dagestaną 1999 metais ir po to griaudėję gyvenamųjų namų sprogdiniai Rusijoje**, dėl kurių kaltė viešai suversta čečėnų teroristams, **mažų mažiausiai prisidėjo prie V.Putino iškėlimo į Rusijos valdžios viršūnę, taip pat nepaneigiama**. O įtarimai, kad visa tai buvo gerai suplanuota, nors ir protu sunkiai suvokiama, Rusijos specialiųjų tarnybų operacija, Vakaruose abejonių kelia vis mažiau.

Nesvarbu, ar skaitysime **Aleksandro Litvinenkos ir Jurijaus Felštinskio** knygą „FST sprogina Rusiją“ (*“FSB vryvajet Rosiju”*)⁵, ar garsaus JAV žurnalisto ir Rusijos eksperto **Davido Satterio** „Tamsa auštant: Rusijos kriminalinės valstybės iškilimas“ (*“Darkness at Dawn: The Rise of the Russian Criminal State”*)⁶, ar kito autoritetingo Rusijos eksperto **Johno B.Dunlopo** „Maskvos sprogdiniai 1999-aisiais: žvilgsnis į teroro

² Миф о Басаеве - или кого он представляет на самом деле. <http://www.apsny.ge/analytics/1128329041.php>

³ Борис Кагарлицкий. С террористами не разговариваем. Но помогаем? Версия взрывов домов в России. <http://2000.novayagazeta.ru/nomer/2000/03n/n03n-s08.shtml>

⁴ Юрий Дроздов: Россия для США - не поверженный противник. <http://www.fontanka.ru/2011/03/05/042/>

⁵ Александр Литвиненко, Юрий Фельштинский “ФСБ взрывает Россию”, <http://www.felshtinsky.com/books/FSB%203rd%20ed.2011.pdf>

⁶David Satter. “Darkness at Dawn: The Rise of the Russian Criminal State”, 2003.

aktus Rusijoje Vladimiro Putino valdymo pradžioje” (*“The Moscow Bombings of September 1999: Examinations of Russian Terrorist Attacks at the Onset of Vladimir Putin's Rule”*)^{7,8}, ar pastaruoju metu ypač populiarių Majamio universiteto JAV Ohajo valstijoje profesorės **Karen Dawishos** tyrimą “Putino kleptokratija: kas yra Rusijos savininkai” (*“Putin's Kleptocracy: Who Owns Russia?”*)⁹, paneigti daugybę keistų sutapimų, nepaaiškinamų Rusijos valdžios veiksmų ir įtarimų būtų tikrai nelengva užduotis. Tuo tarpu V.Putino režimas elgėsi visiškai priešingai – užkirto kelią bet kokiems tyrimams, o daugelis bent kiek rimčiau minėtus įtarimus savarankiškai tirti bandžusių žmonių žuvo arba mirė labai keistomis aplinkybėmis¹⁰.

Kokios čečėnų vahabizmo šaknys?

Tačiau šį kartą viską nagrinėti reikėtų pradėti ne nuo jau minėtų įtarimų. Verta pasekti A.Crooko pavyzdžiu ir panagrinėti vahabizmo istoriją. Tik ne bendrai, o labai konkrečiai - Čečėnijoje ir buvusios SSRS erdvėje. Nes būtent vadinamieji Čečėnijos vahabitai (jų tikrai nereikėtų painioti su nuosaikiu kovos dėl Čečėnijos nepriklausomybės sparnu) dabar kariauja Islamo valstybės teroristų gretose, būtent jie visuomet ir pačioje Rusijoje buvo tarsi sinonimas terminui “teroristai”.

2011 metais mirusi garsi Rusijos žurnalistė **Sanobar Šermatova** buvo laikoma ne vien žurnaliste, bet ir viena geriausių Vidurio Azijos ir Kaukazo ekspertų Rusijoje. Po 1999 metų vasaros įvykių Čečėnijoje ir Dagestane ji yra parašiusi rimtam tyrimui prilygstanti rašini

⁷ John B.Dunlop. “The Moscow Bombings of September 1999: Examinations of Russian Terrorist Attacks at the Onset of Vladimir Putin's Rule”, 2012.

⁸ Amy Knight. “Finally, We Know About the Moscow Bombings”. <http://www.nybooks.com/articles/archives/2012/nov/22/finally-we-know-about-moscow-bombings>

⁹ Karen Dawisha. “Putin's Kleptocracy: Who Owns Russia?”, 2014.

¹⁰ Mona Charen. “The Despot in the Kremlin”. <http://www.nationalreview.com/article/383301/despot-kremlin-mona-charen>

“Vadinamieji vahabitai” (“**Tak nazyvajemyje vachabity**”)¹¹.

Šiame rašinyje S.Šermatova gilinasi į vahabizmo šaknis ne vien Čečėnijoje bei Dagestane, bet ir Tadžikistane, Uzbekistane, Kirgizijoje. Ji tikrai nelinksta į jokiais sąmokslo teorijas ir nagrinėja įvairius “vadinamųjų vahabitų” ryšius – taip pat ir su Afganistanu, Pakistanu, Saudo Arabija.

Tačiau savo tyrimo pasakojimą S.Šermatova pradeda nuo 1991 metų rudens protestų Dušanbėje po kurių, tarpininkaujant pasiuntiniams iš Maskvos (tarp jų buvo **Vladimiras Putinas ir Anatolijus Sobčiakas**¹²,¹³, kuris, perskaičius minėtą K.Dawishos knygą, veikiausiai galėtų būti laikomas V.Putino bendražygiu ir patikėtiniu negu demokratu, kuriuo dažniausiai laikomas - M.L.) Tadžikistano valdžia leido surengti pirmuosius laisvus rinkimus ir **įregistruoti Islamo partiją**¹⁴.

Daugelis autorių pačiame Tadžikistane teigia, kad būtent A.Sobčiako (ir V.Putino) vadovaujamos delegacijos iš Maskvos spaudimas lėmė Tadžikistano valdžios sprendimą įregistruoti Islamo partiją, nors jau tuomet jai buvo lipdomos ekstremistų ir “vahabitų” etiketės¹⁵.

Pabrėžusi, kad ši Islamo partija buvo “**tik SSRS Islamo atgimimo partijos filialas**”, S.Šermatova tęsė: “**Islam aktyvistai vaidino pakankamai svarbų vaidmenį opozicijoje. Tai tie, kurie tuometės KGB suvestinėse buvo**

vadinami “vahabits”. Tuo laikotarpiu šis terminas dar buvo nežinomas plačiajai visuomenei. Net ir daugeliui tų, kuriuos vadino šiuo vardu, jis taip pat buvo nesuprantamas. SSRS buvo draudžiama islamo literatūra, apie islamo istoriją, judėjimus ir sroves žinojo tik tie nedaugelis, kurie išvykdavo mokytis į dvasines mokyklas į arabų šalis. Tačiau šie žmonės, kaip įprasta, **buvo tikrinami dėl jų lojalumo KGB, buvo įrašomi į įskaitą, o po to papildydavo “religinės nomenklatūros” gretas, tuo pat metu nuolat kontroliuojami specialiųjų tarnybų**. Paprasti musulmonai, kaip taisyklė, nebuvo susipažinę su (Muhammado Ibn Abd) al-Wahhabo mokymu”.

Tiek S.Šermatovai nagrinėjant pagrindinius tuometės Tadžikistano Islamo partijos susikūrimo faktus bei lyderius, tiek toliau gilinantis į Uzbekistano ir Kirgizijos “vahabitus”, visoje istorijoje tarsi raudona gija driekiasi KGB pėdsakas.

Kuri teorija patikimesnė?

Tiesa, daugelis kitų Rusijos tyrinėtojų, atvirksčiai, neigia bet kokį KGB vaidmenį plintant vahabitų idėjoms buvusios SSRS teritorijoje. Pavyzdžiui, garsus Rusijos religijos istorikas ir islamo tyrinėtojas **Romanas Silantjevas**¹⁶ tvirtina, kad KGB esą jau nebeturėjo jėgų priešintis šiam plitimui. Maskvos Orientalistikos instituto bendradarbis **Aleksejus Kudriavcevas**¹⁷ netgi teigia, kad jaunoji islamo išpažinėjų karta pasuko “vahabizmo” keliu kaip tik todėl, kad senieji religiniai autoritetai buvo kaltinami ryšiais su KGB. Kiti autoriai šias idėjas išplėtoja iki to, kad KGB “vahabits” būtent ir ėmė vadinti

¹¹ Санобар Шерматова.”Так называемые ваххабиты”.

http://old.sakharov-center.ru/chr/chrus20_1.htm

¹² Путин: “Эту прививку я получил от Собчака”.

<http://www.aif.ru/society/2183>

¹³ Олег Панфилов. “Таджикистан: неизвестная революция”.

<http://inosmi.ru/sngbaltia/20130315/206982497.html>

¹⁴ Душанбе-1990: русский взгляд.

<http://www.fergananews.com/articles/6484>

¹⁵ В.Щеколдин: Три дня в Душанбе 1991 г. Антисоветские выступления в Таджикистане (история)

<http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1315630380>

¹⁶ Роман Силантьев. Исламское возрождение в республиках бывшего СССР — 2.

<http://www.apn.kz/publications/print229.htm>

¹⁷ Алексей Кудрявцев. “Ваххабизм”: проблемы религиозного экстремизма на Северном Кавказе”

http://www.ca-c.org/journal/2000/journal_rus/cac09_2000/14.Kudriav.sh.tml

nenorėjusius su šia tarnyba bendradarbiauti islamo veikėjus¹⁸.

Tačiau nė vienas šių tyrinėtojų neneigia, kad **SSRS islamo atgimimo partijos sukūrimas buvo esminė vahabizmo užuomazgų buvusios SSRS teritorijoje dalis**^{19, 20}.

Tuo tarpu emigracijoje Londone gyvenantis ir kažkada net Čečėnijos premjeru tremtyje vadintas **Achmedas Zakajevas, kaip ir buvęs Čečėnijos prezidentas Aslanas Maschdovas** bei kiti vadinamieji nuosaikiojo kovos dėl Čečėnijos nepriklausomybės sparno atstovai seniai ir nuosekliai daugelį radikalų vadina Rusijos specialiųjų tarnybų agentais. A.Zakajevo požiūris į minėtąjį SSRS Islamo atgimimo partijos suvažiavimą Astrachanėje – taip pat nedviprasmiškas.

“Kai 1989 metais (daugelis šaltinių teigia, kad tai nutiko 1990-aisiais, todėl gali būti, kad A.Zakajevas suklydo dėl datos – M.L.) Astrachanėje vyko steigiamasis SSRS Islamo atgimimo partijos suvažiavimas, KGB neabejotinai žinojo, ko nori. Lygiai taip pat, kaip ir **Vladimiro Žirinovskio** liberalų demokratų partija, kuri jau du dešimtmečius neleidžia susivienyti tikriesiems Rusijos liberalams demokratams, SSRS islamo atgimimo partijos filialai, kurie įleido šaknis musulmoniškuose buvusios SSRS regionuose, sėkmingai suskaldė musulmonus, padaliję juos į “teisingus” ir “neteisingus”. **Taip islamo radikalizmą Maskva pavertė veiksminga vakcina prieš vienos ar kitos tautos nacionalinius išsivadavimo judėjimus**”, - dar 2008 metų balandį viename interviu, kurį perspausdino “Delfi”, aiškino A.Zakajevas²¹.

¹⁸ "Возрождение" ислама в современном Дагестане. http://www.religio.ru/relisoc/129_print.html

¹⁹ Сергей Филатов, Роман Лункин. Северный Кавказ: горские народы в поисках религиозной идентичности. <http://www.keston.org.uk/encyclo/09%20Kavkaz.html>

²⁰ Алексей Малашенко. Ислам для России. <http://carnegieendowment.org/files/pub-35912.pdf>

²¹ Ахмед Закаев: я действительно верю в хорошие перемены. <http://ru.delfi.lt/opinions/comments/ahmed-zakaev-ya-dejstvitelno-veryu-v-horoshie-peremeny.d?id=16838897#ixzz3NsGmw2XF>

Dėl KGB vaidmens tų metų įvykiuose daug pasako vėliau paaikšėjusios KGB agentų infiltravimo į demokratinius judėjimus ir pastangų juos kontroliuoti istorijos²². Būtų keista, jei islamo judėjimų atžvilgiu KGB būtų elgęsis kitaip negu demokratiųjų judėjimų.

Tačiau grįžtant prie S.Šermatovos idėjos į vahabizmo atsiradimą buvusios SSRS teritorijoje pažvelgti tiek per minėtojo SSRS Islamo atgimimo partijos suvažiavimą, tiek per įvykių pirmiausia Tadžikistane prizmę, verta atkreipti dėmesį, kad net dėl kruvinių 1990 metų įvykių Dušanbėje yra mažiausiai trys pakankamai skirtingų to meto įvykių liudininkų tvirtinimai, jog tai buvo būtent KGB sąmoningai išprovokuoti veiksmai. O jų **tikslas buvo sutrukdyti Tadžikistane Baltijos šalių ir Ukrainos pavyzdžiu besikūrusiam demokratiniam tautos išsivadavimo judėjimui**²³.

Vieną šių liudijimų paskelbė **tuometis Tadžikistano KGB darbuotojas Abdulo Nazarovas**²⁴, kitą – ilgametis partinis Tadžikistano lyderis SSRS laikais ir **pirmasis Tadžikistano prezidentas Kacharas Mahkamovas**²⁵, o trečią – tuomečio **liaudies judėjimo “Rastochez” (“Atgimimas”) aktyvistas, o dabar Tadžikistano islamo atgimimo partijos pirmininko pavaduotojas Machmadali Chaitas**²⁶.

²² Marius Laurinavičius. V. Putino Rusija. Sistemos stuburas – KGB: kas slėpėsi už Gorbačiovo ir Putino nugarų.

<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/v-putino-rusija-sistemos-stuburas-kgb-kas-slepesi-uz-gorbaciovo-ir-putino-nugaru.d?id=66573614#ixzz3NrpqVOy5>

²³ Саид Ахмедов. Конфликты в Таджикистане: причины и последствия. <http://poli.vub.ac.be/publi/etni-1/akhmedov.htm>

²⁴ Таджикистан: В Горно-Бадахшанской области убит генерал спецслужбы Абдулло Назаров. <http://www.fergananews.com/news.php?id=19105>

²⁵ Экс-президент Таджикистана о роли КГБ и армянских беженцев из Спитака в беспорядках в Душанбе 1990 года. <http://www.regnum.ru/news/polit/1373705.html#ixzz3NrOwX6cE>

²⁶ Хайт: февральские события 1990 года в Душанбе были организованы КГБ СССР.

Šiame kontekste būtų labai sunku patikėti, kad KGB nekontroliavo padėties dėl vahabizmo plitimo buvusios SSRS teritorijoje, o juo labiau nepasistengė, kad Astrachanėje vykęs SSRS Islamo atgimimo partijos suvažiavimas vyktų pagal šios organizacijos parašytą scenarijų. Todėl tiek S.Šermatovos, tiek A.Zakajevo teiginiai apie aktyvų KGB vaidmenį kuriant minėtą partiją ir vahabizmui apskritai plintant musulmoniškose buvusios SSRS teritorijose skamba daug logiškiau ir patikimiau už teiginius, kad šio vaidmens nebuvo.

Čečėnų teroristai grūdinosi Tadžikistane

Kalbėti apie Tadžikistaną vahabizmo istorijos Čečėnijoje kontekste verta ir dėl to, kad „specialios paskirties dalinio, susijusio su kariškiais, vienas vadovų“ Š.Basajevs po Abchazijos buvo pasukęs į pilietinio karo apimtą Tadžikistaną²⁷, kur kovojo opozicijos pusėje.

Teigiama, kad Š.Basajevs buvo asmeniškai pažįstamas su Jungtinės tadžikų opozicijos vadu ir Islamo partijos lyderiu **Saidu Abdulo Nuri**. Esą būtent ši pažintis lėmė, kad tuomet Tadžikistane kovojęs garsusis **Khatabas**²⁸ vėliau persikraustė į Čečėniją ir tapo artimiausiu Š.Basajevs bendražygiu.

Tiesa, kai kurie tyrinėtojai Armėnijoje ir Azerbaidžane teigia, kad Š.Basajevs, kaip ir su Rusijos specialiosiomis tarnybomis visuomet taip pat sieti čečėnų teroristai R.Gelajevs bei **Salmanas Radujevas**, dar prieš Abchaziją Azerbaidžano pusėje kovėsi kitame kare, kuriame Sovietų Sąjungos slaptųjų tarnybų vaidmuo turbūt nekuomet nebus baigtas

<http://news.tj/ru/news/khait-fevralskie-sobytiya-1990-goda-v-dushanbe-byli-organizovany-kgb-sssr>

²⁷ Igor Rotar. The Influence of North Caucasus Islamic Radicals on the Situation in Central Asia. [http://www.jamestown.org/regions/centralasia/single/?xtnews\[pointer\]=6&xtnews\[tt_news\]=39764&xtnews\[backPid\]=660&cHash=cd45e37fdbe3c6ce7ba3cfc64c1c72e3#.VJcPMcECJc](http://www.jamestown.org/regions/centralasia/single/?xtnews[pointer]=6&xtnews[tt_news]=39764&xtnews[backPid]=660&cHash=cd45e37fdbe3c6ce7ba3cfc64c1c72e3#.VJcPMcECJc)

²⁸ Игорь Ткачев. Дружба Народов. Страна победившего ваххабизма.

<http://www.kommersant.ru/doc/15400>

nagrinėti^{29,30} – Kalnų Karabache³¹. **Būtent Kalnų Karabache Š.Basajevs esą susipažino su Khatabu, kuris taip pat neva kovėsi čia**³².

Iškalbingi ryšiai su A.Duginu

Tačiau verta grįžti prie SSRS islamo atgimimo partijos suvažiavimo Astrachanėje ir jo veikėjų. Nors partijos lyderiu išrinktas nuosaikus islamo mokytojas iš Dagestano Achmadadas-Kadi Achtajevs, kitos šio forumo organizatorių pavardės iškalbingos. Pirmiausia tai – dabartinis Rusijos islamo komiteto pirmininkas, ilgametis per agresiją Ukrainoje ypač išgarsėjęs **Aleksandro Duginas bendražygis dar nuo SSRS laikų Heidas Džemalis**³³.

Nors H.Džemalis kartais pavadinamas net SSRS laikų disidentu, o dabar jis virto V.Putino oponentu, į šį veikėją verta pažvelgti atidžiau. Ir ne vien dėl jo ilgametės draugystės su A.Duginu. H.Džemalis – Azerbaidžano SSR aukščiausiojo teismo pirmininko, prieš tai užėmusio aukštą pareigą viso Kaukazo NKVD, anūkas. Jis pats karjerą pradėjo 1965 metais įstojęs į Rytų kalbų institutą (Institut vostotchnich jazykov), kuris vėliau pervadintas į Azijos ir Afrikos šalių institutą (Institut stran Aziji i Afriki). Beje, 1964 metais į šį institutą įstojo garsusis **Vladimiras Žirinovskis**.

Kokio pobūdžio tai buvo įstaiga ir kaip ji susijusi su SSRS slaptosiomis tarnybomis

²⁹ Karabakh separatists 'were managed by KGB'. <http://news.az/articles/politics/38934>

³⁰ Heiko Krüger. The Nagorno-Karabakh Conflict– A Legal Analysis. https://books.google.lt/books?id=7JDCQu-Us8sC&pg=PA19&lpg=PA19&dq=karabakh+kgb&source=bl&ots=SReHm4Qysk&sig=sWa93_IfqKLZkj4BWuKR-QYZwoc&hl=lt&sa=X&ei=wRmXVPb_B9bkavCpgvAH&redir_esc=y#v=onepage&q=karabakh%20kgb&f=false

³¹ Chechen Fighter's Death Reveals Conflicted Feelings in Azerbaijan. <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/ea051402.shtml>

³² “Terror in Karabakh Chechen Warlord Shamil Basayev's Tenure in Azerbaijan”. “The Armenian Weekly”, USA.

³³ Алексей Челноков. “Три богатыря” в форме Waffen-SS. <http://www.sovsekretno.ru/articles/id/3197>

galima rasti nemažai liudijimų. Tačiau iškalbingiausias turbūt minimas garsios Rusijos žurnalistės **Jelenos Tregubovos** knygoje “Kremliaus digerio pasakėlės” (“**Baiki Kremliovskogo diggera**”).

Žurnalistė cituoja dar neseniai Rusijos Federacijos tarybos tarptautinių santykių komiteto pirmininko pareigas ėjusį, o dabar “Transneft” viceprezidentu tapusį **Michailą Margelovą**. Tiesa, 1997 metais, kai nuskambėjo J.Tregubovos minimi žodžiai, M.Margelovas dar buvo tik “jaunas viešųjų ryšių specialistas”.

Tačiau tai, ką jis pasakė “į diktofoną” žurnalistei, verta įsidėmėti: “**po instituto, kurią aš baigiau (Azijos ir Afrikos šalių institutas) galėjo būti tik du keliai – arba į KGB, arba “pagal partinę liniją”. Visa kita – tik šių linijų šakos: arba tu – į APN (agenstvo piečiati “Novosti” – spaudos agentūra “Novosti”), arba Užsienio reikalų ministerijoje, arba Centro komiteto idologiniame skyriuje... Arba tu – Pirmojoje vyriausiojoje valdyboje (KGB užsienio žvalgyba – M.L.) Jeseneve**”³⁴.

Tiesa, oficialioje H.Džemalio biografijoje teigiama, kad jis iš instituto buvo pašalintas jau po pirmojo kurso – neva dėl “buržuazinio nacionalizmo”. Tačiau, kaip po tokio pašalinimo jis gavo darbą ne bet kur, o leidykloje, kurias SSRS laikais tikrai budriai saugojo nuo bet kokių “antisovietinių elementų”, nepaaiškinama. Nepaaiškinama ir tai, kaip neva pagrindine veikla užsiiminėję, fašistines idėjas skleidę ir net “Juodąjį SS ordiną” (“**Čiornyj ordien SS**”) įkūrę H.Džemalis bei A.Duginas³⁵ su bendražygiais išvengė rimtesnių problemų su KGB.

³⁴ Елена Трегулова. ”Байки кремлевского диггера”. http://kremdigger.narod.ru/tregubova_bayiki_kremlevskogo_diggera.html

³⁵ Igor Alexandrowitsch Ryvkin. Russland: Krieg gegen den Liberalismus Teil 1. Werdegang und Einfluss Alexander Galjewitsch Dugins. <http://ef-magazin.de/2014/06/10/5414-russland-krieg-gegen-den-liberalismus-teil-1>
<http://inosmi.ru/russia/20140611/220930019.html>

Sunku paaiškinti ir kodėl KGB nesusidomėjo tuo, kad **H.Džemalis** esą užmezgė ryšius su **Tadžikistano islamistais dar 1979 metais**³⁶. **O 1980 metais jis su A.Duginu keliavo į Tadžikistaną ir kažin ar galėjo likti nepastebėti KGB.**

Tiesa, dėl A.Duginio – viskas gerokai aiškiau. Yra žinoma, kad jo tėvas **Gelijus Duginas** buvo **GRU generolas-leitenantas**³⁷. **1990-1992 metais pačiam A.Duginui, nepaisant minėtos jo neva pagrindinės veiklos buvo leista dirbti net KGB archyvuose**³⁸, o vėliau jis pats yra prisipažinęs, kad pirmą geopolitikos vadovėlių šis “filosofas” rašė “uždaru režimu Generalinio štabo akademijoje”³⁹. Nematoma GRU ranka A.Duginą, regis, globojo ir kitais jo karjeros etapais, todėl galima įtarti, kad jis visą laiką buvo GRU žmogus.

O tai gali paaiškinti ir dalykus, kurie atrodo nepaaiškinami H.Džemalio biografijoje – nesvarbu, ar pastarasis veikėjas asmeniškai bendradarbiavo su GRU, ar KGB – bent jau žinantiesiems SSRS realybę, slaptųjų tarnybų pėdsakas čia atrodo itin tikėtinas.

³⁶ Mark Sedgwick. “Against the Modern World: Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Twentieth Century”

https://books.google.lt/books?id=GcUFmQ-NF_0C&pg=PA223&lpg=PA223&dq=golovin+dugin&source=bl&ots=Qzr-V-IybQ&sig=BTelqjKhrru002fZaFmFRByZwQQ&hl=lt&a=X&ei=IAaUVN7zK4ztapa4gpgE&redir_esc=y#v=onepage&q=golovin%20dugin&f=false

³⁷John B.Dunlop. Aleksandr Dugin’s “Neo-Eurasian” textbook and Dmitrii Trenin’s Ambivalent Response. <http://www.jstor.org/discover/41036826?sid=21104997163471&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=3738480&uid=4>
<http://www1.ku-eichstaett.de/ZIMOS/forum/docs/forumruss13/4Dunlop.pdf>

³⁸ Andreas Umland. “Aleksandr Dugin’s transformation from a lunatic fringe figure into a mainstream political publicist, 1980–1998: A case study in the rise of late and post-Soviet Russian fascism”. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1879366510000242>

³⁹ Владимир Абарин. Окультная личность. <http://grani.ru/opinion/abarinov/m.233386.html>

Beje, H.Džemalis po vahabizmo išplitimo SSRS teritorijoje **ne kartą viešai rėmė čečėnų vahabitų veiklą ar net teisindavo teroro aktus, tačiau, net ir valdant V.Putinui, ilgus metus jis kažkoku stebuklingu būdu taip ir nesusilaukė jokio Rusijos teisėsaugos dėmesio.** 2009 metų vasarą oficialiu kreipimusi į Rusijos generalinę prokuratūrą tokį teisėsaugos dėmesį dėl ekstremistinių H.Džemalio viešų pasisakymų bandė atkreipti net Valstybės Dūmos deputatas, “Vieningosios Rusijos” narys **Maksimas Miščenka. Jis reikalavo Islamo komitetą paskelbti ekstremistine organizacija, o patį H.Džemalį patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Tačiau ir vėl – be jokių rezultatų.**

H.Džemalis neliečiamas buvo iki pat 2012 metų kovo, kai nebeišvengė persekiojimo prieš V.Putino kritikus po 2011 metų pabaigos ir 2012 metų pradžios masinių protestų. Pas šį dabar jau vieną pagrindinių “Kairiojo fronto” aktyvistų FST atliko kratas ir neva rado ekstremistinės literatūros. Vis dėlto, nors byla buvo iškelta, H.Džemalis, skirtingai nuo daugelio kitų “Kairiojo fronto” lyderių iki šiol mėgaujasi laisve ir aktyvių visuomeninių gyvenimu.

KGB agentų voratinklis

H.Džemalio dalyvavimo kuriant SSRS islamo atgimimo partiją, žinoma, neužtenka tam, kad čečėnų vahabizmą galima būtų sieti su Rusijos slaptosiomis tarnybomis. Juo labiau, kad jis pats tik netiesiogiai gali būti vadinamas vahabizmo rėmėju – bent jau viešai jis norėtų būti vadinamas Islamo atstovu Rusijoje apskritai.

Todėl pažvelkime į kitus garsius suvažiavimo Astrachanėje veikėjus⁴⁰. O tarp jų – be minėtojo Š.Basajevo ir Khatabo bendražygio iš Tadžikistano S.A.Nuri dar yra Dagestano vahabitų lyderis, aktyvus Š.Basajevo įsiveržimo

⁴⁰ Mairbek Vatchagaev. Strategy and Perspectives on Dokka Umarov's Rapprochement with the Radicals. http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5btnews%5d=4139&no_cache=1#.VJiezcECJc

į šią Kaukazo respubliką rengėjas **Bagautdinas Kebedovas.**

Tačiau labiausiai dėmesį atkreipti verta į du čečėnus, kurie abu laikomi ne šiaip radikaliojo sparno atstovais, o vahabizmo ideologais. Vieną jų – **Adamą Denijevą dar 1989 metais Religijos valdybos prie Čečėnijos-Ingušijos ministrų tarybos darbuotojai atvirai vadino “vahabitu”⁴¹.** Tada jis savo priklausymą šiai islamo radikalų srovei griežtai neigė, bet dabar jau ir “vahabizmo” plitimo buvusios SSRS teritorijoje tyrinėtojai šį veikėją laiko vienu pirmųjų šių idėjų skelbėju Čečėnijoje⁴².

Taigi, A.Denijevs buvo vienas pirmųjų vahabizmo ideologų Čečėnijoje, SSRS islamo atgimimo partijos vienas kūrėjų ir... ilgametis KGB ir FST agentas. Bent jau taip jį vadino daugybė šaltinių ne tik Čečėnijoje, bet ir Rusijos žiniasklaidoje⁴³.

Pavyzdžiui, “Nezavisimaja Gazeta” po A.Denijevo žūties 2001 metais rašė: “Prezidentas **Džocharas Dudajevs**, būdamas tuomet Bagdade (A.Denijevs 1992 metais po nesėkmingų bandymų įsitvirtinti Čečėnijoje išvyko mokytis į Iraką – M.L.), **informavo Irako valdžią dėl ten buvusio A.Denijevo ir Rusijos FST ryšių.** Tai buvo turbūt pirmas kaltinimas A.Denijevui dėl ryšių su specialiosiomis tarnybomis, **vėliau šie kaltinimai jį lydėjo nuolat**”⁴⁴.

Kai 2000 metais, po Rusijos pajėgų įsitvirtinimo Čečėnijoje, A.Denijevs buvo paskirtas tuomet dar tik laikinosios Čečėnijos administracijos vadovo Acmado Kadyrovo pavaduotoju, “gazeta.ru” skelbė, kad, jų šaltinių duomenimis, **A.Denijevs ne tik yra FST agentas, bet ir**

⁴¹ Вахит Акаев. Чеченский капкан для ваххабитов. <http://newsland.com/news/detail/id/707172>

⁴² Гурья Мурклинская. Ислам и политика в современной Чечне. <http://zavtra.ru/content/view/1999-10-0583>

⁴³ Муса Ъ-Муратов. "Человечность" осталась без лидера. Заместитель Ахмада Кадырова взорван в прямом эфире. <http://www.kommersant.ru/doc/253929>

⁴⁴ Орхан Карабааги. Халиф всея Руси. http://www.ng.ru/facts/2001-04-25/3_halif.html

vykdys respublikos vadovybėje specialią FST užduotį⁴⁵.

A.Denijevą FST agentu vadino ir savo pagrobimu kaltino ir garsus Rusijos žurnalistas **Andrejus Babickis**^{46, 47}. Į tai **A.Denijevas** viešai atsakė esą niekuomet nebuvo susijęs su specialiosiomis tarnybomis, bet “jei būtų KGB pulkininkas, būtinai tuo didžiutuosi”. Prorusiškos savo pozicijos bent jau nuo antrojo Čečėnijos karo pradžios A.Denijevas niekuomet neslėpė. Taip pat žinoma, kad jo brolis buvo aukšto rango Čečėnijos FST darbuotojas⁴⁸.

Rusijos žiniasklaidoje galima rasti ir liudijimų apie kito čečėnų vahabizmo ideologo ir vieno pagrindinių SSRS islamo atgimimo partijos sukūrimo iniciatorių Supjano Abdulajevo ryšius su specialiosiomis tarnybomis. Tačiau šiame kontekste svarbu pabrėžti ne pačius liudijimus, o tai, kad ir **S.Abdulajevs, pasak šių liudijimų, bendradarbiauti su KGB pradėjo dar prieš įkuriant SSRS islamo atgimimo partiją**.

Štai “Moskovskij komsomolec” 2009 metais, taigi, jau įsitvirtinus dabartiniam Rusijos režimui, rašė: “**Abdulajevs radikalių pažiūrų laikėsi dar iki SSRS subyrėjimo ir organizavo “Islamo atgimimo partiją”**. Kai kuriais duomenimis, dar devintajame dešimtmetyje Abdulajevs buvo užverbuotas KGB darbuotoju”⁴⁹.

A.Zakajevo įžvalgų klausytis verta atidžiau?

⁴⁵ Газета.Ру: Новый заместитель Кадырова — агент ФСБ. <http://lenta.ru/voyna/2000/11/23/deniev>

⁴⁶ Кто такой Адам Дениев. Андрей Бабицкий считает этого человека причастным к собственным злключениям.

<http://www.novayagazeta.ru/society/11351.html>

⁴⁷ Сергей Тополь, Юрий Сенаторов. Андрей Бабицкий — заложник “Человечности”.

<http://www.kommersant.ru/doc/141722>

⁴⁸ Майнат Абдулаева. Спецслужба в храме, или смерть в прямом эфире.

<http://2001.novayagazeta.ru/nomer/2001/32n/n32n-s14.shtml>

⁴⁹ Москва ждет сына идеолога боевиков. <http://www.mk.ru/social/article/2009/06/18/303568-moskva-zhdet-syina-ideologa-boevikov.html>

Taigi, jau vien SSRS islamo atgimimo partijos susikūrimas turėtų kelti rimtų įtarimų dėl esminio KGB vaidmens šiuose procesuose – nepaisant to, ar tikėsime **A.Zakajevo** liudijimais⁵⁰, ar ne. Vahabizmo užuomazgos Čečėnijoje taip pat, atrodo, susijusios su įtariamais KGB agentais.

Tačiau dabar kalbėti tenka ne vien apie istorines aplinkybes. Mat S.Abdulajevs iki žūties 2011 metais buvo pagrindinis tuomečio Kaukazo emirato lyderio **Doku Umarovo** bendražygis ir ideologas. O kaip tik D.Umarovo ir kitų jo bendražygių (taip pat ir SSRS islamo atgimimo partijos kūrėjų) vaidmuo tikrai svarbus kalbant apie dabartinę čečėnų vahabitų kovą Islamo valstybės gretose.

Tačiau pirmiausia grįžkime į 2013 metų birželio 4 dieną, kai apie Sirijoje kovojančius čečėnus pasaulis kalbėjo dar labai nedaug. Tą dieną per radijo stotį “Radio svoboda” nuskambėjo labai įdomus A.Zakajevo interviu.

Paklaustas apie pasirodžiusius gandus, jog žuvo vadinamojo Kaukazo emyrato vadovas, čečėnų teroristų lyderis D.Umarovas, A.Zakajevs išdėstė teoriją, kurią verta pacituoti visą: “Mūsų duomenimis, informacija apie Umarovo mirtį neatitinka tikrovės, jis – gyvas ir sveikas. Reikalas tas, kad Rusija, jos specialiosios tarnybos, **Vladimiras Putinas eilinį kartą rengia staigmeną Vakarų partneriams, su kuriais jau pusę metų vyksta intesyvios derybos dėl situacijos Sirijoje**.

Sirijoje susirėmė jėgos, kurios ne tai, kad kovoja už Assadą (Sirijos prezidentą Basharą al-Assadą, prieš kurį šalyje 2011 metų sausį prasidėjo sukilimas – M.L.) arba prieš Assadą: jos atstovauja skirtingoms įtakos sferoms – Vakarams, kurie, be kita ko nori palikti Rusiją be paskutinio atramos taško Artimuosiuose Rytuose, ir Rusijai, kuri supranta, kad įtakos Sirijoje praradimas gali reikšti įtakos visuose Artimuosiuose Rytuose praradimą. Dėl to

⁵⁰ Jamie Glazov .The Russia-Al-Qaeda Axis. <http://archive.frontpagemag.com/readArticle.aspx?ARTID=30285>

Rusija suinteresuota, kad Assado pašalinimo iš valdžios procesas būtų kiek galima vilkinamas arba iš viso jam užkirstas kelias. Tam, remiantis mūsų informacija, Kremliuje priimtas sprendimas perkelti Umarovą į Siriją.

O ką reiškia Umarovo pasirodymas Sirijoje, opozicijos kariaujančios prieš Assadą pusėje? Rusija juk teigia, kad opozicija Assadui yra ne kokios nors pilietinės jėgos arba šalies gyventojai, o padugnės iš viso pasaulio, vadinamieji islamo radikalai, propaguojantys pasaulinio džichado ideologiją. Ar galite įsivaizduoti, kokioje padėtyje atsidurs Vakarų lyderiai, kurie priėmė sprendimą panaikinti ginklų embargą ginklų tiekimui opozicijai? Doku Umarovo pasirodymas Sirijoje taps įrodymu, kad opozicijos gretose yra nusikaltėlių organizacijos, kurias JTO ir įvairios pasaulio valstybės pripažino teroristinėmis”

Žurnalistui, jo paties teigimu, tokia versija pasirodė “nors ir įdomi, bet labai ekstravagantiška”, todėl jis tiesiai paklausė, ar toks A.Zakajevo atsakymas reiškia, kad D.Umarovas susijęs su Rusijos specialiosiomis tarnybomis.

A.Zakajevas į tai ramiai atsakė: “Mes apie tai skelbėme daug kartų. 2007 metais Umarovas pareiškė, kad jis skelbia karą Amerikai, Didžiajai Britanijai ir Izraeliui. Prieš šį pareiškimą Doku buvo atsidūręs Rusijos specialiųjų tarnybų rankose, bet kažkokių stebuklingu būdu atsidūrė laisvėje ir paskelbė šį pareiškimą. Umarovas visiškai pavaldus Rusijos specialiosioms tarnyboms. Iki šios dienos jis vykdė ir, manau, kol bus gyvas vykdys tų struktūrų nurodymus. Jo organizacijos atsiradimas Šiaurės Kaukaze atitiko Kremliaus interesus, nes tai tarsi įrodė: Čečėnija kovoja ne už nepriklausomybę ir ne už savo valstybingumą, o už kalifato “nuo jūros iki jūros” sukūrimą. Rusijos propaganda stengėsi įrodyti pasauliui, kad Čečėnijoje kaunasi ne kovotojai už laisvę, o radikalai, kurie pasistengs iš naujo sukurti kalifatą ir yra viso civilizuoto pasaulio priešai”.

Šiame interviu A.Zakajevas pareiškė ir tai, kad “pagrindinis Umarovo ideologas ir pagrindinis Kaukazo emyrato koncepcijos autorius Isa Umarovas, mūsų duomenimis, jau yra Sirijoje. Prieš kelias dienas jis paskelbė pareiškimą, kad svarbiausi įvykiai rutuliuojasi būtent ten, kad visi pasaulinio džichado ideologijos šalininkai turi būti Sirijoje”.

Pažvelgus į šiuos tuomet tikrai keistokai skambėjusius A.Zakajevo pareiškimus iš dabarties perspektyvos pamatysime, kad iš esmės viskas išsipildė. D.Umarovas, žinoma, Sirijoje nepasirodė, tačiau ir nukautas buvo, atrodo, tik kiek mažiau negu po metų – 2014-ųjų žiemos pabaigoje arba pavasarį. Tuo tarpu vienas iš jau minėtų dabar išgarsėjusių ir į Islamo valstybės vadovybę staiga iškilusių čečėnų - **Omaras al-Shishani** (tikrasis vardas Tarchanas Batirašvilis) **net pats neslepia, kad į Siriją atvyko būtent D.Umarovo nurodymu.**

Vadinamųjų čečėnų vahabitų, kaip vienos pagrindinių Islamo valstybės jėgų, iškilimas iš tiesų suteikia daug peno Rusijos propagandai ir politiniams žaidimams. Remiantis įvairiais šaltiniais pačioje Sirijoje galima spėti, kad I.Umarovas (beje, jis yra dar vieno garsaus “vahabito” Movladi Udugovo pusbrolis ir taip pat vienas SSRS islamo atgimimo partijos kūrėjų) tikrai yra Sirijoje⁵¹. Ir panašiai, kad jis iš tiesų užsiima naujų teroristų verbavimu Islamo valstybei, kaip A.Zakajevo žodžius, netrukus po jo pareiškimo, 2013 metų liepos 26 d. interviu Rusijos laikraščiu “Komersant” papildė iš esmės tą patį teigęs Ičerkerijos užsienio reikalų ministru prisistatantis **Usmanas Ferzauli**⁵².

Vahabizmas, Gruzijos žvalgyba ar GRU?

Tačiau atidžiau pažvelkime į pačius čečėnus didžiausia grėsmė Vakarams pastaruoju metu laikomos Islamo valstybės vadovybėje. Tiksliau

⁵¹ Joanna Paraszczuk. Muslim Shishani “In Sharia Court Dispute Over ‘Fitna’ Among Chechen Jihadis”. <http://www.chechensinsyria.com/?p=23012>

⁵² Ольга Кузнецова, Муса Мурадов, Максим Юсин. Битва за Ичкерия перекинулась на Сирию. Боевиков для оппозиции вербует главный чеченский ваххабит. <http://www.kommersant.ru/gallery/2241167>

apie tikrai įtartinas jų biografijas. Ypač jau aptartame kitų miglotų Rusijos režimo ir islamo teroristų sąsajų kontekste – tiek to, kas jau parašyta šiame rašinyje, tiek ir istorinių paralelių, kurias pateikiau rašinyje **“V.Putino Rusija. Ar Kremlius vėl išsisuks?”**.

Šie du iš Gruzijos Pankisio tarpeklio kilę čečėnai tai jau minėtas **O.al-Shishani ir Muslimas Abu Walidas al Shishani** (tikrasis vardas Muradas Margošvilis). Abu jie šių metų rugsėjį įtraukti į JAV labiausiai ieškomų teroristų sąrašą.

Žinoma britų žurnalistė ir tinklaraštininkė **Joanna Paraszczuk**, kuri pastaruoju metu ypač koncentruojasi į čečėnų kovos Sirijoje tyrinėjimus, šių metų gruodį viename savo rašinių lyg tyčia prabilo apie sklandančius gandus ir **“juokingą sąmokslų teoriją, kad O.al-Shishani iš tikrųjų yra KGB agentas”**⁵³.

Kadangi O.al-Shishani yra vos 28 metai, iš pirmo žvilgsnio tai iš tiesų gali atrodyti “juokinga sąmokslų teorija”. Juk, kai žlugo SSRS ir KGB buvo transformuota į kitas Rusijos slaptasias tarnybas, šiam veikėjui buvo vos penkeri. Tačiau svarbu pažymėti, kad tokie gandai, pasirodo, sklando ir žurnalistės tyrinėjamoje terpėje – tarp Sirijoje kovojančių čečėnų. Maža to, pati žurnalistė mano reikalinga apie tokius gandus paskelbti pridurdama, kad jie susiję ir su gandais apie **I.Umarovo daroma didelę įtaką O.al-Shishani**.

Iš pirmo žvilgsnio net teorinę galimybę, kad O.al-Shishani yra ne tik SSRS KGB, bet ir dabartinių Rusijos specialiųjų tarnybų agentas paneigtų kiti jo biografijos faktai. Plačiai žinoma, kad iš Pankisio tarpeklio Gruzijoje kilęs čečėnas Tarchanas Batirašvilis, kai jis dar buvo žinomas būtent šiuo vardu, tarnavo Gruzijos armijoje ir kovosi prieš Rusijos agresiją 2008 metais. Kai kas net tvirtina, kad jis buvo specialiųjų Gruzijos tarnybų arba bent jau

specialiųjų Gruzijos kariuomenės dalinių atstovas⁵⁴.

Tačiau į T.Batirašvilio biografiją reiktų žvelgti atidžiau. Ypač įdomių detalių žurnalistams atskleidė iki šiol Pankisio tarpeklyje gyvenantis jo tėvas Teimurazas Batirašvilis. Šis stačiatikybe, o ne islamą išpažįstantis žmogus papasakojo ne tik tai, kad jo sūnus iki tol, kol buvo paslaptینگomis aplinkybėmis suimtas dėl nelegalaus ginklų laikymo ir atsidūrė Gruzijos kalėjime niekada nebuvo ne tik vahabitas, bet ir islamistas apskritai. Pasak tėvo, jo sūnus Sirijoje atsidūrė ne dėl religijos, o dėl noro užsidirbti.

Tačiau įdomiausia tėvo papasakota detalė yra ta, kad **T.Batirašvilis savo karinę karjerą, pasirodo, pradėjo ne Gruzijos armijoje, o ... jau minėto R.Gelajevo teroristų būryje, kai jam buvo vos 14 metų**⁵⁵.

Informacija tikrai verta rimtesnės analizės, nes R.Gelajevas, paskui kurį, kaip minėta ilgus metus driekėsi GRU šleifas, tuo metu iš tiesų slaptėsi Pankisio tarpeklyje, o 2001 metais iš tiesų dalyvavo išpuolyje Abchazijoje, kurį mini T.Batirašvilio tėvas. Tiesa, šį kartą R.Gelajevas jau esą kovojo ne Rusijos pusėje, o neva norėjo padėti Gruzijai susigrąžinti Abchaziją.

Tačiau kuo iš tiesų buvo minėtas R.Gelajevo išpuolis, ko gero, geriausiai iliustruoja garsaus Gruzijos politiko, 2001 metais šios šalies Valstybės saugumo departamento vadovo, o pastaruoju metu iki šių metų lapkričio jos gynybos ministro **Iraklijaus Alasanijos interviu** duotas vienam Gruzijos laikraščio 2009 metais. Šiame interviu I.Alasanija atvirai įvardijo, kad **R.Gelajevas ir jo būrys per**

⁵³ Joanna Paraszczuk. Report: “Isa Umarov Loses Sharia Court Case Against Muslim Shishani” <http://www.chechensinsyria.com/?p=23019>

⁵⁴ Alan Cullison. Meet the Rebel Commander in Syria That Assad, Russia and the U.S. All Fear. <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702303309504579181962177007316>

⁵⁵ Mohanad Hage Ali. Meet ISIS' new breed of Chechen militants. <http://english.alarabiya.net/en/perspective/analysis/2014/08/31/Meet-ISIS-new-breed-of-Chechen-Militants-.html>

išpuolį Abchazijoje buvo “ginklas GRU rankose prieš gruzinus”⁵⁶.

Žinant tokią O.al-Shishani karinės karjeros pradžios detalę, visus anksčiau šiame rašinyje minėtus įtartinus čečėnų vahabitų ryšius su Rusijos specialiosiomis tarnybomis, A.Zakajevo dar 2013 metais paskelbtus teiginius apie būsimą čečėnų vaidmenį Sirijoje ir T.Batirašvilio tėvo kitus liudijimus apie savo sūnų, gerokai kitaip skamba ir teorija, kad šis veikėjas irgi turi labai įtartinų ryšių. Žinoma ne su KGB, bet, pavyzdžiui, su GRU arba FST. Ir tokią galimybę iš tiesų vertėtų rimčiau svarstyti ir tyrinėti.

Teroristas, kurį išteisino

Dar daugiau minčių turėtų kelti Muslimo Abu Walido al Shishani biografija. Mat, kai šis veikėjas dar buvo žinomas kaip M.Margošvilis, jis Rusijoje buvo suimtas už terorizmą, tačiau po šiek tiek daugiau kaip poros metų paleistas – tiksliau išteisintas.

Vien paskaičius, ką apie M.Margošvilį rašė Rusijos žiniasklaida 2003 metais⁵⁷, kai jis buvo sulaikytas, bei išgirdus kaltinimus, kokie jam buvo pateikiami, atrodė, kad laisvės esą už daugelį žmonių žūtį atsakingas veikėjas daugiau nebeišvys. Tačiau stebuklingu būdu jis iš pradžių nuteistas vos dvejiems metams, o surengus pakartotinį teismo procesą esą dėl kitų nusikaltimų teismas jį netikėtai išteisino.

Maža to, teismo salėje nutiko labai keista istorija – FST pareigūnai neva jį bandė sulaikyti ir po išteisinimo, tačiau jiems ... nepavyko. Daugelis pripažintų Rusijos specialiųjų tarnybų ryšių su terorizmu tyrinėtojų vieningai tvirtina, kad panašūs atvejai reiškia viena – toks “išlaisvintasis” tapo Rusijos specialiųjų tarnybų agentu, jei iki tol juo ir nebuvo.

⁵⁶ Изо Рикадзе. Панкиское ущелье вновь под угрозой?
<http://inosmi.ru/sngbaltia/20091029/156454995.html>

⁵⁷ Сергей Дюпин. Федералы разоружили Ингушетию.
<http://www.kommersant.ru/doc/425893>

Ar ne per daug nuoseklių sutapimų?

Beje, M.Abu Walidas al Shishani jau tapo nemažu galvos skausmu ne tik susirūpinusiems karu Sirijoje, bet ir, pavyzdžiui, Vokietijai. Dienraštis "Frankfurter Allgemeine" gruodžio pradžioje pranešė, kad išeivių iš Čečėnijos diaspora pastaruoju metu ypač radikalizuojasi, o prie to ypač prisideda M.Abu Walidas al Shishani, kuris esą tapo “islamistų auditorijos Vokietijoje stabu”⁵⁸.

Tokia informacija būtų dar viena priežastis rimčiau nagrinėti tikrąją M.Margošvili istoriją – ypač žinant **KGB tradicijas teroristus nukreipti ir Vakarų valstybių silpninimui** bei daugeliui Vakaruose ypač netikėtą “**Al Qaeda**” lyderio **Ayman al-Zawahiri** galimų ryšių su **Rusijos specialiosiomis tarnybomis** istoriją bei tai, kad nemažai ekspertų jau teigia, kad Islamo valstybė Vakarams jau kelia didesnę grėsmę už “Al Qaeda”.

Visa tai, kas aukščiau išdėstyta šiame rašinyje, o taip pat ankstesniame šio ciklo straipsnyje “V.Putino Rusija. Ar Kremlius vėl išsisuks?” jokiu būdu nėra bandymas įrodyti, kad apskritai visam islamo terorizmui diriguoja tik Rusijos specialiosios tarnybos. Taip tikrai nėra – problema daug labiau daugiabriaunė⁵⁹ ir aš tą puikiai suprantu.

Būtų kvaila neigti įvairius, taip pat ir istorinius, islamo teroristų ryšius su Saudo Arabija, Pakistanu, Afganistanu, Artimųjų Rytų regionu ir nesibaigiančiais konfliktais jame. Būtų pagrindo kalbėti net apie dabartinę kai kurių musulmoniškų valstybių ar bent jau dalies jų elito ir slaptųjų tarnybų ryšius su teroristais.

⁵⁸ Joanna Paraszczuk.Germany Reportedly Concerned About Radicalization Of Chechen Diaspora.
<http://www.bignewsnetwork.com/index.php/sid/228349853>

⁵⁹ Janet Levy. Some Issues with “Counter Terrorism – The Right Approach and Solutions”.
<http://counterjihadreport.com/tag/konstantin-preobrazhensky/>

Galima įvairiai svarstyti net tokias teorijas, kokią pateikė minėtas Rusijos žvalgybų legenda vadinamas J.Drozdovas mano cituotame interviu “fontanka.ru”. Ten jis, nors ir pripažino, kad Š.Basajevas buvo „specialios paskirties dalinio, susijusio su kariškiais, vienas vadovų“, teigia, kad tai – tik tokia pat Rusijos klaida, kaip JAV – dėl Osamos bin Laden. KGB generolas-majoras, taip teigdamas, turėjo mintyje iki šiol aiškiai nepaneigtą teoriją, kad JAV rėmė O.bin Ladeną, kai teikė paramą modžahedams karo Afganistane prieš SSRS metu.

Tačiau tarp musulmoniškų arba Vakarų valstybių galimų ryšių su teroristais, jei tokių įtarimų kyla, ir įtarimų dėl tokių pat Rusijos ryšių yra du esminiai skirtumai. Pirmas yra tas, kad jei tokie kaltinimai pasirodo Vakarų valstybių atžvilgiu, jie tiriami, apie juos rašo pagrindinė žiniasklaida, informaciją analizuoja įvairūs analitikai⁶⁰. Taip pat ir dėl musulmoniškų valstybių.

Tačiau būtent Rusijai kažkodėl suteiktas savotiškas imunitetas nuo tokių tarptautinių tyrimų ir net pačios problemos visuotinio svarstymo Vakaruose. **Nors būtent Rusijai galimi kaltinimai ir įtarimai dėl paslaptinių ryšių su teroristais yra labiausiai ilgalaikiai ir nuosekliausi^{61, 62, 63, 64, 65}. Galų gale nėra nė vienos kitos valstybės (įvertinant abejonių nekeliančią SSRS patirtį ir Rusijos galbūt**

perimtas tas pačias tradicijas), kurią būtų pagrindo įtarti tokiu sisteminiu terorizmo įtraukimu į savo ginklų arsenalą ir kovos pasaulinėje arenoje strategijas⁶⁶.

Todėl šį rašinį noriu pabaigti ne vien ragindamas dar kartą įvertinti visus šiuos įtarimus ir Vakarams kylančią grėsmę, jei jie bent iš dalies būtų teisingi. Noriu dar kartą priminti 2006 metais politinį pabėgėlio statusą JAV gavusio KGB atsargos pulkininko Konstantino Preobraženskio dar 2007 metais paskelbtą išpėjimą: “Esminis skirtumas tarp Rusijos ir Amerikos (ir Vakarų apskritai? – M.L.) požiūrio į islamo terorizmą yra tas, kad tuo pat metu, kai Amerikoje terorizmas iš esmės laikomas išorine grėsme, **Rusija terorizmu naudojasi, kaip objektu ir valstybės įrankiu manipuliacijoms tiek šalies viduje, tiek užsienyje.** Islamo terorizmas yra tik pasaulinio terorizmo dalis. Gerokai prieš tai, kai islamo terorizmas tapo pasauline grėsme, KGB naudojosi terorizmu, siekdama pasaulinio komunizmo pergalės”.

Po šios ciatatos ir visko kas išvardyta šiame rašinyje belieka iškelti retorinį klausimą: “ar tikrai šiuolaikinis V.Putino režimas nesinaudoja terorizmu ciniškai siekdamas tų pačių pergalių – tiek šalies viduje, tiek ir prieš Vakarus?”.

⁶⁰ Robert Dreyfuss. “Devil's Game: How the United States Helped Unleash Fundamentalist Islam”, 2005.

⁶¹ Ryan Mauro. The Soviet-Jihad Connection: Interview with Pavel Stroilov. <http://counterjihadreport.com/2012/09/30/the-soviet-jihad-connection-interview-with-pavel-stroilov>

⁶² Konstantin Preobrazhensky. Made in Moscow Terrorism. Communists and Muslims: The Hidden Hand of the KGB. <http://www.leninandsharia.com/docs/preobrazhensky.pdf>

⁶³ Christopher Andrew. “The World Was Going Our Way: The KGB and the Battle for the the Third World - Newly Revealed Secrets from the Mitrokhin Archive”, 2006.

⁶⁴ Ion Mihai Pacepa. **Russian Footprints.** <http://www.nationalreview.com/articles/218533/russian-footprints/ion-mihai-pacepa>

⁶⁵ Андрей Пионтковский. Лжедмитрий. <http://www.echomsk.spb.ru/blogs/piontkovsky/17788.php>

⁶⁶ Christian Gomez. Russian Red Jihad. <http://www.thenewamerican.com/world-news/asia/item/13069-russian-red-jihad>